

Superodpočet výdavkov na výskum a vývoj a superodpočet výdavkov na investície 2022: priebežné výsledky po prvom zozname

Jana Šnircová
finančná analytička CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Bratislava 31. augusta 2023

V histórii superodpočtu výdavkov na výskum a vývoj bude rok 2022 zaznamenaný ako rok návratu k 100-percentnej sadzbe. Po dvoch rokoch, v ktorých si daňové subjekty mohli v daňových priznaniach zo svojho výsledného daňového základu odpočítať ešte dvojnásobok všetkých nákladov, ktoré vynaložili na projekty vlastného výskumu a vývoja, v roku 2022 si mohli dodatočne znížiť daňový základ už len o sumu rovnajúcu sa vynaloženým výdavkom. Odpočet mohli aj v tomto roku navýšiť ešte o 100 percent kladného rozdielu medzi priemerom úhrnu výdavkov vynaložených v dvoch bezprostredne predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach – táto možnosť zostala zachovaná bez zmeny. Novinkou roka 2022 je nový typ superodpočtu - odpočet výdavkov na investície, ktorý upravuje § 30e zákona o dani z príjmov. Tento superodpočet je zameraný na podporu tvorby vyššej pridanej hodnoty cez investície do Priemyslu 4.0. Umožňuje uplatnenie dodatočného odpočtu nákladov na investície vo výške ustanoveného percenta z daňového odpisu z tohto majetku. Možnosť uplatnenia a percento uplatnenej sumy však závisí od priemernej hodnoty investícií za uplynulé tri roky, pričom sa subjekt zaväzuje, že v rámci nového investičného plánu preinvestuje minimálne 700 % tejto priemernej hodnoty investícií.

Možnosť uplatnenia superodpočtu výdavkov na výskum a vývoj v roku 2022 využilo zatiaľ 171 subjektov. Spoločne čerpali vyše 40 miliónov eur, čím pri 21-percentnej sadzbe na dani z príjmov ušetrili takmer 8,5 miliónov eur. Tieto závery sú uskutočnené nad prvým zoznamom subjektov zverejneným 15. júna 2023. Priebežné výsledky budú dopĺňané ešte o daňové priznania odložené do konca júna a septembra. Výsledky z prvého zverejneného zoznamu subjektov čerpajúcich superodpočet za rok 2022 ukazujú v porovnaní s predchádzajúcim rokom s 200-percentnou sadzbou znížený záujem subjektov. Zdá sa, že sadzba znížená na polovicu pôsobí demotivačne. Na možný pokles počtu aj objemu superodpočtov v daňových priznaniach za rok 2022 sme upozorňovali už v predchádzajúcich analýzach. Nižší objem uplatneného superodpočtu môže byť tiež dôsledkom viacerých negatívnych geopolitických a makroekonomických vplyvov (vojna na Ukrajine, surovínová a energetická kríza), ktoré spôsobili všeobecné zhoršenie hospodárskych výsledkov v účtovných závierkach firiem v roku 2022. Samozrejme, priebežné parametre čerpania superodpočtu sú determinované aj rozhodnutím subjektov o odklade podania daňového priznania. Rozhodujúce budú kompletne výsledky, ktoré budú známe až v decembri tohto roka.

Najnovšia analýza spoločnosti CRIF – Slovak Credit Bureau prioritne hodnotí priebežné výsledky posledných dvoch rokov pod vplyvom zníženia sadzby superodpočtu na výskum a vývoj na polovicu, porovnáva priebežné výsledky roka 2022 aj s priebežnými výsledkami roka 2018 s rovnakou 100-percentnou sadzbou a pozornosť venujeme tiež vývoju základných parametrov čerpania superodpočtu v porovnaní s finálnymi výsledkami predchádzajúcich rokov. Prináša aj výsledky prvého zverejneného zoznamu superodpočtov na investície, ktorý sa neukazuje byť relevantnou alternatívou superodpočtu na výskum a vývoj.

Zatiaľ 171 subjektov využilo možnosť uplatnenia superodpočtu na výskum a vývoj v roku 2022 v celkovej výške vyše 40 miliónov eur, čím pri 21-percentnej sadzbe na dani z príjmov ušetrili takmer 8,5 miliónov eur (tabuľka 1). Priebežné výsledky čerpania superodpočtu (tento skrátený pojem používame v texte na označenie superodpočtu na výskum a vývoj) za rok 2022 tak počtom subjektov aj objemom uplatneného superodpočtu pripomínajú finálne výsledky roka 2017, keď sadzba superodpočtu bola iba 25 %. Situácia v zozname je však podstatne iná: vtedy takmer polovica uplatneného superodpočtu pripadala na U. S. Steel Košice, ktorý v prvom zozname za rok 2022 zatiaľ nie je. Maximálny superodpočet z priebežných výsledkov roka 2022 má hodnotu iba 2,6 mil. eur.

Tabuľka č. 1: Vývoj základných parametrov superodpočtu (SO) v rokoch 2015-2022

PARAMETER	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
sadzba SO	25 %	25 %	25 %	100 %	150 %	200 %	200 %	100 %
počet subjektov	83	112	163	264	373	415	494	171
celkový objem SO (€)	9 217 010,78	16 484 764,10	40 118 666,20	120 287 336,94	119 533 891,57	171 222 979,37	283 080 421,89	40 372 029,80
predpokladaná úspora na dani z príjmov (€)	1 937 600,00	3 626 648,10	8 424 919,90	25 260 340,76	25 102 117,23	35 956 825,67	59 446 888,60	8 478 126,26
priemerná výška SO (€)	111 048,32	147 185,39	246 126,79	455 633,85	320 466,20	412 585,49	573 037,29	236 093,74
minimálny SO (€)	691,16	35,00	18,84	0,06	360,97	7,00	130,36	1 196,78
maximálny SO (€)	1 272 959,41	2 687 063,11	18 472 254,59	44 992 411,66	9 722 311,32	12 437 413,95	65 146 980,24	2 602 515,86
SO viac ako 100 000 € – počet	20	28	50	113	189	225	273	84
SO viac ako 100 000 € - podiel na počte (%)	24,10	25,00	30,67	42,80	50,67	54,22	55,26	49,12
SO menej ako 1 000 eur €- počet	2	9	9	8	5	7	4	0

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk>, CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

* za rok 2022 sú výsledky priebežné – na základe prvého zoznamu zverejneného 15. 6. 2023

V porovnaní s rokom 2018, keď bola porovnateľná sadzba superodpočtu, priebežné výsledky roka 2022 predstavujú zatiaľ tretinu uplatneného superodpočtu 2018. Ale v pomere k finálnej hodnote z roku 2021 s dvojnásobnou sadzbou superodpočtu je to menej ako 15 %! Problém je v samotnom počte čerpatelov superodpočtu, ktorý zatiaľ nedosahuje ani 35 % v porovnaní s celkovým počtom superodpočtov za rok 2021. Počet veľkých superodpočtov (nad 100 tis. eur) dosahuje zatiaľ len 30 % z celkovému zoznamu predchádzajúceho roka, čo sa odráža tiež v hodnote priemerného superodpočtu, ktorý je len 40 % z úrovne roka 2021.

V prvom zozname za rok 2021 sa nachádzalo takmer 43 % z celkového počtu subjektov a necelá štvrtina celkového objemu tohoročného superodpočtu (tabuľka 3). Ak by si daňové subjekty pri voľbe termínu podania daňového priznania za rok 2022 zachovali správanie z predchádzajúceho roka, potom by mohol v nasledujúcich zoznamoch tohto roka počet subjektov dosiahnuť číslo 400 a objem superodpočtu necelých 170 mil. eur. V prípade celkovej hodnoty uplatneného superodpočtu dokonca predpokladáme s miernym optimizmom, že by to mohlo byť aj viac - vzhľadom na pozitívne hospodárske výsledky niektorých veľkých firiem. Ale presiahnutiu čerpanej hodnoty vyše 280 mil. eur z roku 2021 s dvojnásobnou sadzbou superodpočtu už dávame menšiu pravdepodobnosť.

Ak budeme porovnávať iba priebežné výsledky z prvých zoznamov (tabuľka 2), teda uplatnené v daňových priznaniach podaných k 31. marcu, môžeme skonštatovať, že počet subjektov uchádzajúcich sa o superodpočet od roku 2018, kedy bola po prvý krát ponúknutá sadzba 100 %, do roku 2021 medziročne rástol. Výnimkou bol prvý pandemický rok, keď výrazne viac subjektov využilo odklad podania daňového priznania. V prvom zozname za rok 2022 je však o 40 subjektov

menej ako v predchádzajúcom roku. Pri znížení sadzby superodpočtu na polovicu pritom čerpali 60 % z hodnoty predchádzajúceho roka a až 130 % v porovnaní s čerpaním v sadzbu porovnateľnom roku 2018. Oproti roku 2021 sa o štvrtinu znížila aj priemerná výška superodpočtu a objem superodpočtov vyšších ako 100 tis. eur. Ich podiel na celkovom objeme superodpočtu (91,17 %) je najnižší od roku 2018, teda tiež zaznamenal pokles oproti obdobiam s vyššou sadzbu. Na vysoký priemer predchádzajúceho roka mal ale vplyv významný maximálny superodpočet v objeme takmer 13 mil. eur, ktorý si uplatnil minuloročný nováčik KRONOSPAN. Tento subjekt sa nachádza aj v prvom zozname roka 2022, ale s podstatne nižším superodpočtom, ktorý mu už nestačil ani na prvenstvo v TOP 10 doterajších výsledkov roka 2022. Potešiteľné je aspoň to, že už priebežný zoznam naznačuje vo všetkých základných parametroch okrem maximálneho superodpočtu lepšie výsledky v porovnaní s rokom 2018, keď bola rovnaká 100-percentná sadzba superodpočtu.

Tabuľka č. 2: Porovnanie základných parametrov superodpočtu (SO) v prvých zoznamoch za roky 2018 - 2022

PARAMETER	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*	ZMENA 2022-2021	INDEX VÝVOJA 2022/2021	ZMENA 2022-2018	INDEX VÝVOJA 2022/2018
sadzba SO	100 %	150 %	200 %	200 %	100 %	o polovicu	0,50	bez zmeny	1,00
počet subjektov v 1. zozname	160	161	140	211	171	-40	0,810	11	1,069
počet subjektov celkom	264	373	415	494	zatiaľ neznámy	-	-	-	-
celkový objem SO (€)	30 685 667,95	39 123 719,75	37 902 362,05	67 817 835,47	40 372 029,80	-27 445 805,67	0,595	9 686 361,85	1,316
predpokladaná úspora na dani z príjmov (€)	6 443 990,27	8 215 981,15	7 959 496,03	14 241 745,45	8 478 126,26	-5 763 619,19	0,595	2 034 135,99	1,316
priemerná výška SO (€)	191 785,42	243 004,47	270 731,16	321 411,54	236 093,74	-85 317,80	0,735	44 308,32	1,231
minimálny SO (€)	0,06	406,79	7,00	904,85	1 196,78	291,93	1,323	1 196,72	19 946,333
maximálny SO (€)	3 684 712,00	3 096 759,15	5 518 805,90	12 965 436,03	2 602 515,86	-10 362 920,17	0,201	-1 082 196,14	0,706
SO viac ako 100 tis. € - počet	61	79	69	113	84	-29	0,743	23	1,377
SO viac ako 100 tis. € - podiel z celkového počtu	38,13	49,07	49,29	53,55	49,12	-4,43	0,917	11,00	1,288
SO viac ako 100 tis. € - objem (€)	27 325 759,51	35 895 461,72	35 168 911,98	63 491 912,29	36 806 726,69	-26 685 185,60	0,580	9 480 967,18	1,347
SO viac ako 100 tis. € - podiel z celkového objemu	89,05	91,75	92,79	93,62	91,17	-2,45	0,974	2,12	1,024
SO menej ako 1 tis. € - počet	6	1	4	2	0	-2	0,000	-6	0,000

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk>, CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

* priebežné výsledky – na základe prvého zverejneného zoznamu (z daňových priznaní podaných do 31. marca)

K subjektom, ktoré už v minulosti superodpočet na výskum a vývoj využili, pribudlo v tomto roku ďalších 26 nováčikov. Najúspešnejší z nich UNI – TECH, s. r. o. z Považskej Bystrice je reprezentantom chemickej výroby a za jediný projekt si uplatnil necelých 400 tis. eur.

V prvom zozname superodpočtov za rok 2022 si 84 subjektov uplatnilo superodpočet viac ako 100 tisíc eur, čo predstavovalo necelú polovicu z ich celkového počtu. Tým sa už v prvom zozname o 23 prekročil počet veľkých superodpočtov z finálnych výsledkov za rok 2018 pri rovnakej 100-percentnej sadzbe. Nedosiahol sa však počet z roku 2021, keď takýchto veľkých superodpočtov bolo už viac ako

polovica. Ich celkový objem sa pritom zvýšil o takmer 10 mil. eur oproti sadzbou porovnateľnému roku 2018 a pripadá na ne vyše 91 % z celkového objemu uplatneného superodpočtu, čo je však len o 2 percentuálne body viac ako v roku 2018. Jedenásť týchto veľkých superodpočtov si uplatnili nováčikovia.

Tabuľka č. 3: **Uplatnený superodpočet (SO) na výskum a vývoj za rok 2021 podľa dátumu zverejnenia zoznamov v roku 2022**

DÁTUM ZOZNAMU	POČET SUBJEKTOV	PODIEL SUBJEKTOV (%)	UPLATNENÝ SO (€)	PODIEL NA SO (%)
prvý - 15.6.2022	211	42,63	67 817 835,47	23,93
druhý - 15.9.2022	269	54,34	124 619 573,29	43,97
tretí - 11.12.2022	15	3,03	90 975 747,40	32,10
Spolu	495	100,00	283 413 156,16	100,00

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk>, CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Do TOP 10 superodpočtov sa už z priebežných výsledkov dostali iba miliónové superodpočty, ktorých bolo v prvom zozname práve desať (tabuľka 4). Maximálny superodpočet dosahuje hodnotu 2,6 mil. eur a uplatnila si ho spoločnosť MTS, spol. s r. o. – výrobca dvíhacích a manipulačných zariadení. Je jedným zo siedmich zástupcov sekcie C – Priemyselná výroba v desiatke najväčších superodpočtov, ktorú dopĺňajú dvaja zástupcovia IT sekcie a jeden reprezentant veľkoobchodu. Minuloročnému nováčikovi – zvolenskému KRONOSPANU z oblasti drevárskej výroby, ktorý si hneď v prvom roku uplatnil superodpočet takmer 13 mil. eur, v tomto roku patrí až druhá priečka za superodpočet nedosahujúci 2 mil. eur. Kým v predchádzajúcom roku pri 200-percentnej sadzbe si uplatnil náklady na výskum a vývoj v hodnote viac ako 10 % z jeho tržieb, v tomto roku je jeho výška necelých 1,5 % z ročných tržieb. Celkovo až polovica z tohtoročnej priebežnej TOP desiatky sa v rebríčku najväčších objavila aj v predchádzajúcom ročníku. Spolu na TOP 10 subjektov pripadá 36 % z objemu uplatneného superodpočtu, kým minulý rok pri 200-percentnej sadzbe to bolo už v priebežnom rebríčku necelých 44 %.

Tabuľka č. 4: **TOP 10 superodpočtov (SO) v prvom zozname za rok 2022**

SUBJEKT	DIVÍZIA SK NACE	KÓD SK NACE	HLAVNÝ SK NACE	OBJEM SO (€)	TRŽBY Z PREDAJA PRODUKČIE (€)	POMER SO K TRŽBÁM (%)
MTS, spol. s r.o.	28	28220	Výroba zdvíhacích a manipulačných zariadení	2 602 515,86	46 244 629	5,63
KRONOSPAN, s.r.o.	16	16210	Výroba dosiek a drevených panelov	1 987 134,54	139 114 156	1,43
TATRAVAGÓNKA a.s.	30	30200	Výroba železničných lokomotív a vozového parku	1 651 382,00	560 146 627	0,29
HERN s.r.o.	28	28300	Výroba strojov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo	1 414 908,87	61 787 366	2,29
ENVIRAL, a.s.	20	20140	Výroba ostatných základných organických chemikálií	1 318 072,96	262 539 245	0,50
PIXEL FEDERATION, s.r.o.	62	62010	Počítačové programovanie	1 234 459,65	47 415 258	2,60
Asseco Central Europe, a. s.	58	58290	Ostatné nakladateľstvo v oblasti softvéru	1 202 627,94	63 598 000	1,89
TSS Group a.s.	46	46690	Veľkoobchod s ostatnými strojmi a zariadeniami	1 117 647,57	25 012 711	4,47
Telegrafia, a.s.	26	26309	Výroba ostatných komunikačných zariadení	1 062 716,66	17 268 712	6,15
FENEGA, s.r.o.	25	25990	Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.	1 057 396,61	24 463 311	4,32

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk>, CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Podľa priebežných výsledkov naďalej platí, že o štátnu podporu výskumu a vývoja formou superodpočtu sa najviac uchádzali priemyselné podniky nasledované subjektmi IT sektora. Priemyselné podniky v roku 2022 stále dosahujú najlepšie výsledky v podieli na počte subjektov aj v podieli na objeme superodpočtu: napriek rastu relatívneho zastúpenia svojich subjektov v zozname z 38 % na necelých 40 % si však neudržali minuloročný 57-percentný podiel na objeme čerpaného superodpočtu a klesli mierne pod túto hranicu. IT sektor si v zásade udržal takmer tretinový podiel na počte subjektov a zachovaná zostala aj jeho participácia na objeme uplatneného superodpočtu na úrovni 29 %.

Prekvapenie sa však zrodilo v radoch nováčikov, kde sme zaznamenali prudký ústup priemyselnej výroby z prvých pozícií. Kým v minulom roku 34-percentné zastúpenie priemyselnej sekcie na počte subjektov jej umožnilo získať až 82 % objemu superodpočtu nováčikov, v prvom zozname za rok 2022 bola v počte subjektov úspešnejšia sekcia odborných, vedeckých a technických činností a porovnateľná IT sekcia, ktorá s podielom na čerpaní superodpočtu takmer 35 % zaujala v priebežných výsledkoch nováčikov prvenstvo.

Zachovaná zostáva tendencia, že na firmy zahraničných vlastníkov pripadá relatívne väčší uplatnený superodpočet, a to aj v prípade kategórie nováčikov. Ich podiel na počte tento rok klesol pod pätinu, ale podiel na objeme je až tretinový.

Subjekty s obratom do 2 miliónov eur si svoj podiel na počte subjektov zachovali takmer nemenný na úrovni necelých 47 %. Pritom na ne pripadá medziročne zvýšených 17 % z objemu čerpaného superodpočtu. Z hľadiska kategórií počtu zamestnancov najväčší podiel na objeme uplatneného superodpočtu majú stredné podniky (50 - 249 zamestnancov), ale oproti minuloročným 45 % celkového superodpočtu tento rok už predstavuje iba necelých 39 %, hoci v počte subjektov im patrí dlhodobejšie len štvrtinové zastúpenie.

V roku 2022 si mohli daňové subjekty uplatniť v daňových priznaniach aj nový superodpočet výdavkov na investície, ktorý upravuje § 30e zákona. Je v podstate konkurenciou superodpočtu výdavkov na výskum a vývoj, lebo nie je možné ich súčasne využívanie na rovnaké projekty. Tento superodpočet je zameraný na podporu tvorby vyššej pridanej hodnoty cez investície do Priemyslu 4.0 uplatnením dodatočného odpočtu výdavkov na investície vo výške ustanoveného percenta z daňového odpisu z tohto majetku, ktorého výška závisí od výšky preinvestovania priemernej hodnoty investícií v % a eurách. Teoreticky v zmysle zákona je aj tento nástroj daňovej úľavy otvorený pre rovnaké typy daňových subjektov, teda právnické osoby aj fyzické osoby - podnikateľov, prakticky však podmienky jeho uplatnenia nedávajú šancu tak širokému okruhu záujemcov ako je to v prípade superodpočtu na výskum a vývoj. Touto podmienkou je jednak ciele smerovanie len na určitý typ majetku v súlade s koncepciou Priemysel 4.0 (definovaný v prílohe zákona o dani z príjmov), ale najmä nutnosť už tri roky vopred investovať. Možnosť uplatnenia a percento uplatnenej sumy závisí totiž od priemernej hodnoty investícií za uplynulé tri roky, pričom sa subjekt zaväzuje, že v rámci nového investičného plánu preinvestuje minimálne 700 % tejto priemernej hodnoty investícií. Len v tom prípade bude jeho nárok na uplatnenie dodatočného odpočtu výdavkov na tzv. produktívne investície z daňového odpisu uplatneného z tejto investície akceptovaný, bude si môcť počas zdaňovacích období trvania investičného plánu uplatnený superodpočet ponechať a nebude musieť dodatočne tieto obdobia dodaných.

Tabuľka 5: Prvý zoznam superodpočtov na investície za rok 2022

SUBJEKT	VÝŠKA ODOPOČTU	HODNOTA INVESTÍCIE	PERCENTO PLÁNU INVESTOVANIA	POČET ZAMESTNANCOV	VLASTNÍCTVO	MAJETOK 2022 (€)	TRŽBY ZA VÝKONY 2022 (€)	ZISK PRED ZDANENÍM 2022 (€)
fyzická osoba	150 000,00	0,00	700					
akciová spoločnosť - Výroba kovových konštrukcií a ich častí	2 773 071,00	4 077,32	0	50 - 99 zamestnancov	súkromné tuzemské	8 432 087	6 238 407	867 366
fyzická osoba - slobodné povolanie (zdravotníctvo)	0,00	0,00	700	0 zamestnancov	súkromné tuzemské			
spoločnosť s ručením obmedzeným - Výroba ostatných dielov a príslušenstva pre motorové vozidlá	2 572 807,43	32 152,59	0	25 - 49 zamestnancov	zahraničné	9 601 962	8 716 745	335 001

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Poznámka: Podfarbená časť tabuľky predstavuje údaje zverejneného zoznamu, ostatné údaje sú z databázy CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Zatiaľ bol zverejnený prvý zoznam takýchto superodpočtov na Slovensku (16. 6. 2023), v ktorom sú štyri subjekty, z toho dve fyzické osoby. Pre ilustráciu situácie ponúkame priamo údaje zo zoznamu (tabuľka 5), avšak vzhľadom na citlivé informácie neuvádzame mená fyzických ani právnických osôb. Je viac ako pravdepodobné, že minimálne tie fyzické osoby nespĺňajú kritériá tohto superodpočtu v zmysle zákona o dani z príjmov a aj u ostatných dvoch právnických osôb je to otázne.

Podrobné štatistiky superodpočtu za rok 2022

Zníženie sadzby na polovicu znížilo výsledky čerpania superodpočtu – objem aj počet jeho využívatel'ov, ale neprinieslo zásadnejšie zmeny do základných štatistík jeho uplatnenia v daňových priznaniach. V prvom zozname sa nachádzajú zatiaľ len akciovky a eseročky v pomere 14 % : 86 %, pričom v predchádzajúcom roku bolo eseročiek len 80 %. Akciové spoločnosti však v priemere čerpajú vyššie objemy superodpočtu, keď ich podiel na uplatnenom superodpočte je až takmer dvojnásobný oproti podielu na počte.

V regionálnom rozmiestnení čerpania superodpočtu si polepšil Bratislavský kraj, v ktorom sídli takmer 40 % subjektov čerpajúcich superodpočet, pričom čerpajú necelých 27 % z objemu superodpočtu. Aj v tomto parametri však vedie pred ostatnými krajinami. Popri ňom len dva kraje majú tiež vyššie zastúpenie na počte subjektov ako na objeme superodpočtu: Nitriansky a Trnavský. Celkovo však možno konštatovať, že zmeny v štruktúre čerpania superodpočtu podľa krajov sú medziročne nevýznamné.

Podiel subjektov vo vlastníctve tuzemských súkromných osôb v roku 2022 znovu vzrástol (zo 77 % na 80 %). Naďalej však platí, že domáci vlastníci zaostávajú s podielom na objeme superodpočtu. Vo firmách zahraničných vlastníkov sa zhromažďuje relatívne viac superodpočtu ako v subjektoch s domácim kapitálom: ich podiel na počte je necelá pätina, ale podiel na objeme takmer tretinový. Tento posilujúci sa trend vnímame ako dôsledok väčšej odvahy intenzívnejšie využívať tento nástroj daňovej úľavy bez strachu z rizika daňových kontrol posudzujúcich nárok na superodpočet, opierajúc sa o skúsenosti svojich zahraničných matiek. Nevylučujeme však ani vplyv väčšej kapitálovej sily zastrešenej ich zahraničnou materskou spoločnosťou, prípadne väčšiu motiváciu investovať do výskumu a vývoja v snahe presadiť sa na náročných zahraničných trhoch. Predpokladáme, že v ďalších zoznamoch bude sila zástupcov zahraničných vlastníkov ešte narastať, nakoľko zahraničným kapitálom kontrolované subjekty častejšie využívajú možnosť odkladu podania daňového priznania.

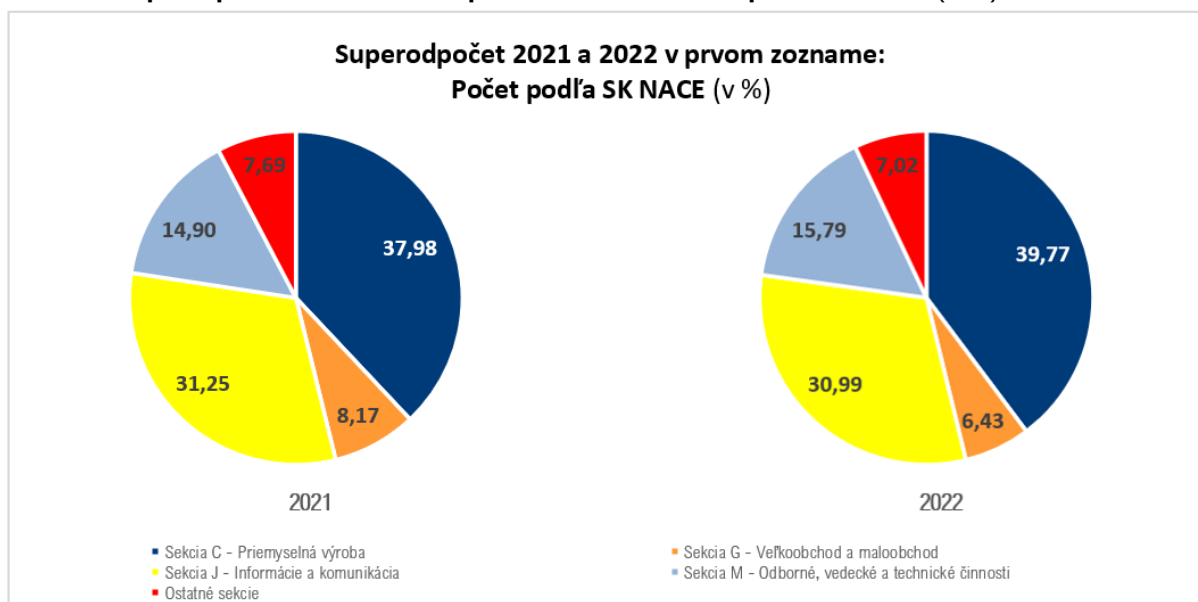
Tabuľka č. 6: **Porovnanie vývoja počtu a objemu superodpočtu podľa sekcií SK NACE (index 2022/2021) – priebežné výsledky**

SK NACE	VÝVOJ POČTU	VÝVOJ OBJEMU
Sekcia C - Priemyselná výroba	0,861	0,589
Sekcia G - Veľkoobchod a maloobchod	0,647	0,688
Sekcia J - Informácie a komunikácia	0,815	0,597
Sekcia M - Odborné, vedecké a technické činnosti	0,871	0,576
Ostatné sekcie	0,750	0,597
Spolu	0,822	0,596

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

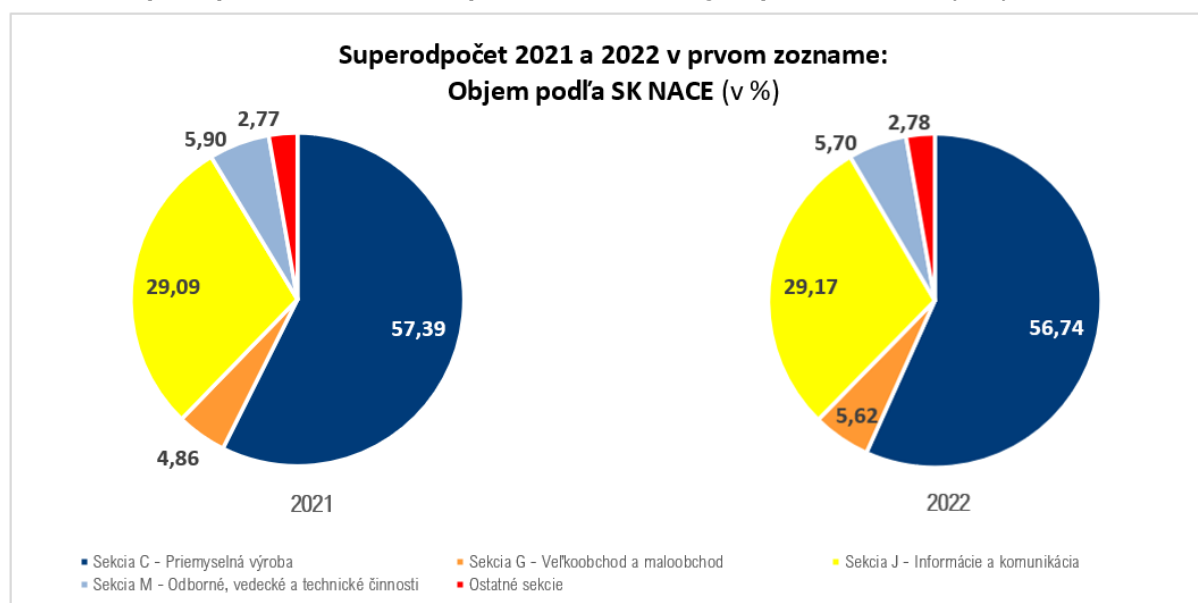
Zásadnejšie zmeny nenastali ani v štruktúre čerpania podľa veľkostných kategórií. Len mikropodniky do 10 zamestnancov zvýšili svoje zastúpenie na úkor malých podnikov (z 23,5 na 28,5 %), čo je zatiaľ ich historicky najvyšší podiel. Ale podľa kritéria obratu subjekty s obratom do 2 miliónov eur si svoj podiel na počte subjektov zachovali takmer nemenný na úrovni necelých 47 %. Prítom na ne pripadá 17 % z objemu čerpaného superodpočtu, čo je o 2 percentuálne body viac ako v minuloročnom prvom zozname. Najväčší podiel na objeme uplatneného superodpočtu majú subjekty s počtom zamestnancov 50 – 249 a predstavuje necelých 39 % oproti minuloročným 45 % celkového superodpočtu, hoci v počte subjektov im patrí dlhodobejšie len štvrtinové zastúpenie. Kým v prvom zozname za rok 2021 bolo 20 subjektov bez zamestnancov, v tom za rok 2022 ich je len 18, ale v relatívnom vyjadrení ich podiel vzrástol z cca 5 % na 10 %.

Graf č. 1: Superodpočet 2021 a 2022 v prvom zozname: Počet podľa SK NACE (v %)

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Graf č. 2: Superodpočet 2021 a 2022 v prvom zozname: Objem podľa SK NACE (v %)

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Štruktúru čerpania superodpočtu za rok 2022 v porovnaní s rokom 2021 podľa sekcií odvetvovej klasifikácie SK NACE uvádzajú grafy č. 1 a 2, ktoré porovnávajú podiely na počte subjektov a na objeme čerpaného superodpočtu. V oboch parametroch v oboch rokoch vedie sekcia C – Priemyselná výroba, pričom si mierne polepšila v podiele na počte subjektov a nepatrne jej poklesol podiel na objeme čerpaného superodpočtu. Vyrovnanejšia je pozícia druhej najúspešnejšej sekcie – sekcie J – Informácie a komunikácia, ktorá si v podiele na počte subjektov aj na objeme superodpočtu drží zhruba 30-percentné zastúpenie. Relatívna stabilita panuje aj v sekcii M – Odborné, vedecké a technické činnosti, ktorá napriek miernemu rastu zastúpenia svojich reprezentantov v zozname z necelých 15 % na necelých 16 % neprekonala svoj minuloročný podiel na objeme s úrovňou pod 6 %. Dôvod, prečo grafy oboch parametrov superodpočtu podľa sekcií SK NACE sú v oboch rokoch takmer totožné, je evidentný z vývoja čerpania superodpočtu v jednotlivých sekciách (v tabuľke 6). V porovnaní s rokom 2021 sa celkový počet subjektov znížil o necelých 20 %, ale objem

superodpočtu až o 40 % a takéto pomery vládli v zásade rovnako vo všetkých hodnotených sekciách s výnimkou obchodu. Sekcia G – Veľkoobchod a maloobchod má dynamiku oboch parametrov najvyrovnanejšiu, ale na úrovni poklesu o cca tretinu. Je zaujímavé, že v tejto sekcii ako jedinej je pokles počtu subjektov väčší ako pokles objemu uplatneného superodpočtu.

Najúspešnejší v čerpaní superodpočtu sú v prvom zozname strojáři. Priemyselnou divíziou s najväčším počtom subjektov sa opakovane stala divízia 28 – Výroba strojov a zariadení, ktorej 19 subjektov si v prvom zozname uplatnilo takmer 20 % celkového superodpočtu, čo predstavuje cca 8 mil. eur. V tomto roku jej však patrí prvenstvo aj v objeme čerpaného superodpočtu (tabuľka 7). O polovicu menej superodpočtu pripadá na 13 subjektov z divízie 25 – Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení. V počte subjektov nasledujú obe divízie z oblasti elektrovýroby (26 aj 27), divíziu 27 – Výroba elektrických zariadení však v objeme superodpočtu predbehli ďalšie tri divízie s menším zastúpením v počte subjektov. Napriek tomu, že divízia 16 – Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku si prostredníctvom KRONOSPANU neudržala svoje prvenstvo v objeme superodpočtu, ten istý subjekt ako jej jediný zástupca zabezpečil udržanie jej prvenstva v priemernom superodpočte. Tento rok to však už nie je 13 mil. eur, ale iba necelé 2 mil. eur. Medzi úspešné divízie v sekcii C patrí aj divízia 29 – Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov, ktorej dvaja zástupcovia v zozname priniesli druhý najväčší priemerný superodpočet na úrovni cca 840 tis. eur. V minulom roku to bolo viac ako 900 tis. eur zásluhou troch reprezentantov v prvom zozname.

Tabuľka č. 7: Superodpočet (SO) 2022: Vybrané divízie sekcie C – Priemyselná výroba

DIVÍZIE SEKcie C	CELKOVÝ SO (€)	PODIEL NA CELKOVOM SO (%)	POČET SUBJEKTOV	PODIEL NA CELKOVOM POČTE SUBJEKTOV (%)	PRÍEMERNÝ SO (€)
16 - Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku	1 987 134,54	4,92	1	0,58	1 987 134,54
20 - Výroba chemikálií a chemických produktov	1 793 466,80	4,44	4	2,34	448 366,70
22 - Výroba výrobkov z gumy a plastu	73 749,16	0,18	3	1,75	24 583,05
25 - Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	4 189 582,16	10,38	13	7,60	322 275,55
26 - Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	2 212 129,97	5,48	8	4,68	276 516,25
27 - Výroba elektrických zariadení	1 590 602,93	3,94	10	5,85	159 060,29
28 - Výroba strojov a zariadení	7 939 439,46	19,67	19	11,11	417 865,23
30 - Výroba ostatných dopravných prostriedkov	1 681 073,84	4,16	2	1,17	840 536,92
32 - Iná výroba	406 483,44	1,01	2	1,17	203 241,72
Sekcia C - Priemyselná výroba	22 907 296,56	56,74	68	39,77	336 872,01

Zdroj: <https://www.finanncasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

V parametroch počtu subjektov však opätovne všetky priemyselné divízie predbehla divízia 62 – Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby, ktorej 47 subjektov si už uplatnilo viac ako 10 mil. eur. V roku 2021 to bolo takmer 16,5 mil. eur zásluhou 56 subjektov a o rok skôr na 41 IT firiem v prvom zozname pripadalo len vyše 7 mil. eur. Priemernú výšku superodpočtu zvýšili medziročne pri rovnakej 200-percentnej sadzbe z necelých 173 tis. eur na takmer 294 tis. eur, ale po znížení sadzby v roku 2022 je to len necelých 217 tis. eur (tabuľka 8). Najvyšší priemerný superodpočet mimo priemyslu (viac ako 1,2 mil. eur) bol dosiahnutý v divízii 58 – Nakladateľské činnosti zásluhou jediného zástupcu – Asseco Central Europe, ktorý ako svoju hlavnú činnosť uvádza nakladateľské činnosti v oblasti softvéru. Zaujímavé je aj opakujúce sa zastúpenie subjektov z oblasti zdravotníctva v zoznamoch superodpočtu. V tom prvom za rok 2022 je ich 5 s podielom 2 % na celkovom objeme superodpočtu.

Tabuľka č. 8: Superodpočet (SO) 2022: Vybrané divízie mimo sekcie C – Priemyselná výroba

DIVÍZIE SK NACE	CELKOVÝ SO (€)	PODIEL NA CELKOVOM SO (%)	POČET SUBJEKTOV	PODIEL NA CELKOVOM POČTE SUBJEKTOV (%)	PRÍEMERNÝ SO (€)
46 - Veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	2 097 299,55	5,19	8	4,68	262 162,44
58 - Nakladateľské činnosti	1 202 627,94	2,98	1	0,58	1 202 627,94
62 - Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	10 187 803,60	25,23	47	27,49	216 761,78
71 - Architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie a analýzy	915 451,84	2,27	9	5,26	101 716,87
72 - Vedecký výskum a vývoj	751 605,20	1,86	11	6,43	68 327,75
86 - Zdravotníctvo	833 789,61	2,07	5	2,92	166 757,92
<i>Sekcia C - Priemyselná výroba</i>	<i>22 907 296,56</i>	<i>56,74</i>	<i>68</i>	<i>39,77</i>	<i>336 872,01</i>
<i>ostatné SK NACE</i>	<i>1 476 155,50</i>	<i>3,66</i>	<i>22</i>	<i>12,87</i>	<i>67 097,98</i>
Spolu	40 372 029,80	100,00	171	100,00	236 093,74

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Nové subjekty v čerpaní superodpočtu za rok 2022

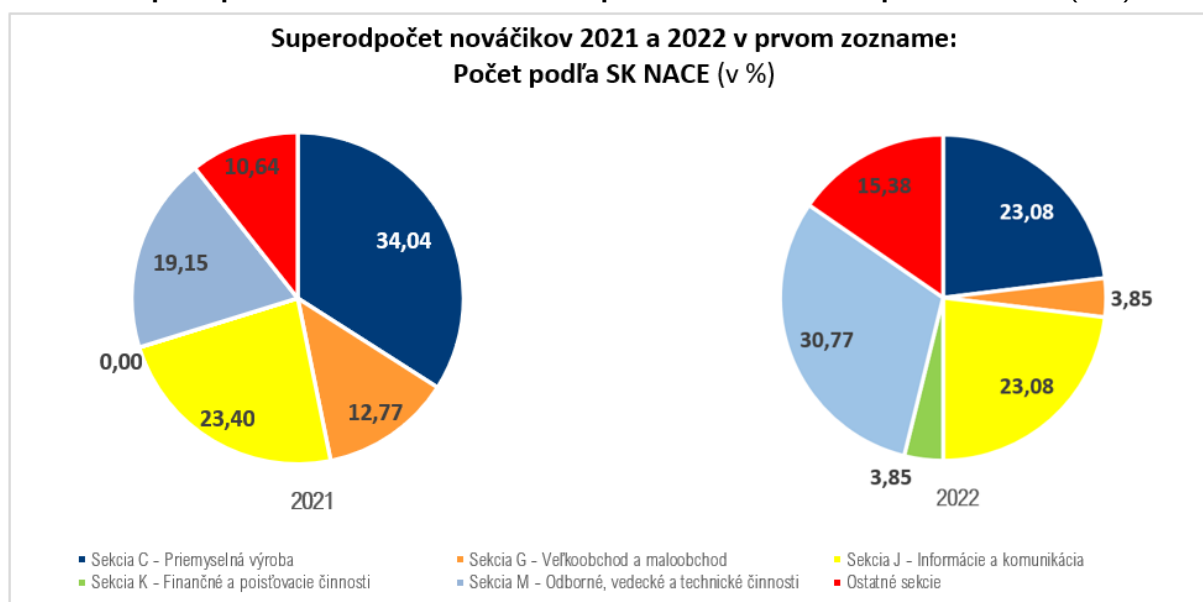
V prvom zozname uplatnených superodpočtov za rok 2022 sa nachádza len 26 nováčikov, ktorí si spoločne uplatnili 2,8 mil. eur, kým v roku 2021 to bolo viac ako 19 mil. eur a o rok skôr 4,6 mil. eur. Tento relatívne slabý výsledok nie je len dôsledkom zníženia sadzby na polovicu, podstatne totiž klesol aj počet nových záujemcov: v prvom zozname za rok 2021 ich bolo 49, o rok skôr 43 a v roku 2019 až 56. Priemerný superodpočet za rok 2022 dosiahol tiež iba necelých 109 tis. eur, čo je porovnateľné so situáciou v roku 2020 (107 tis. eur), kým ten predchádzajúci prvý zoznam priniesol priemernú hodnotu čerpania takmer 393 tis. eur. Vtedy však v zozname figuroval významný takmer 13-miliónový superodpočet KRONOSPANU. Teraz sa na porovnateľnej úrovni k tomu priemernému pohybuje maximálny superodpočet nováčika UNI-TECH, s. r. o. z Považskej Bystrice, ktorý je 398 136 eur.

Z 26 nových uchádzačov sa o zníženie daňového základu dodatočným odpočtom výdavkov na výskum a vývoj aj po poklese sadzby na 100 % až 16 uchádzalo s jedným projektom, naopak, jeden z ich si pripravil až 12 projektov. Len dva subjekty majú právnu formu akciovej spoločnosti, ale pripadá na ne až 20 % uplatneného superodpočtu. Zvyšní záujemcovia sú z radov eseročiek.

Na rozdiel od minuloročného prvého zoznamu, v ktorom 13-miliónový KRONOSPAN zabezpečil najvyšší podiel na objeme superodpočtu nováčikov pre Banskobystrický kraj, v tom tohtoročnom sa tento kraj vôbec neobjavuje. Slabá je aj účasť Prešovského kraja s jediným novým záujemcom, ktorý sa na celkovom objeme nepodieľa ani celým 1 %. Prvenstvo v kategórii nováčikov sa vrátilo do Bratislavského kraja, a to v oboch parametroch: v tomto kraji sídli 42 % nových subjektov z prvého zoznamu, ktoré spoločne čerpali takmer 40 % celkového objemu superodpočtu. Po 4 subjekty sa objavili z Trenčianskeho a Žilinského kraja a uplatnili si 25 % resp. 21 % z celkovej sumy superodpočtu nováčikov.

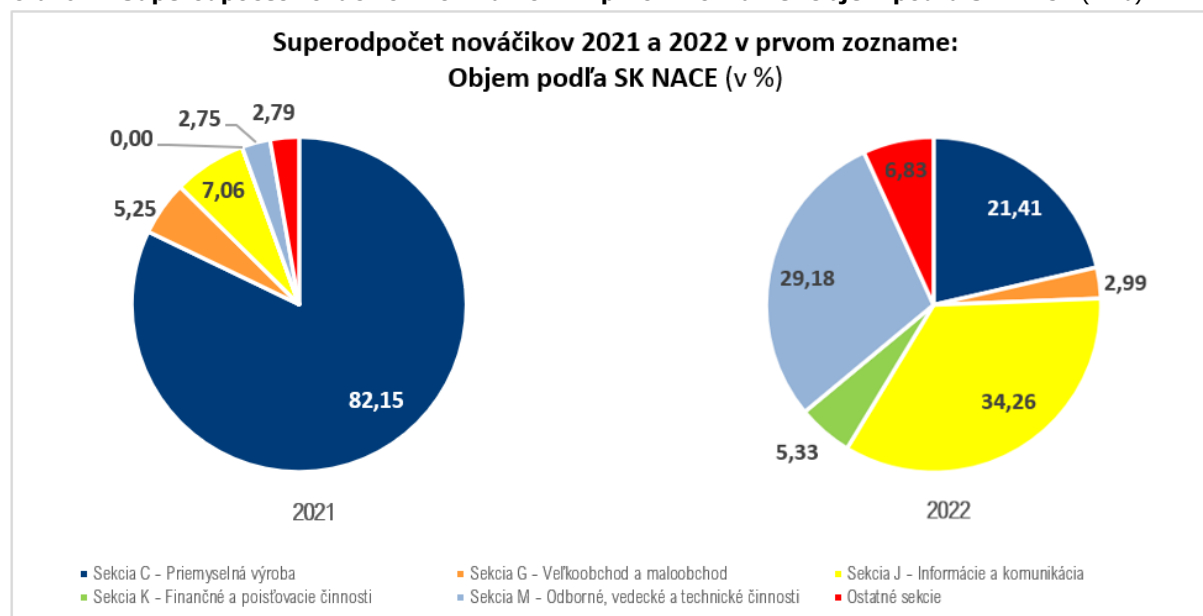
Z 26 subjektov je až 20 vo vlastníctve tuzemských osôb, čo predstavuje podiel 77 % na počte nováčikov. Ich podiel na čerpaní superodpočtu je však iba 56 %, čím sa potvrdzujú aj medzi nováčikmi dlhodobé tendencie, že subjekty v rukách zahraničných vlastníkov si uplatňujú relatívne vyššie sumy superodpočtov ako tie domáce.

Graf č. 3: Superodpočet nováčikov 2021 a 2022 v prvom zozname: Počet podľa SK NACE (v %)

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Graf č. 4: Superodpočet nováčikov 2021 a 2022 v prvom zozname: Objem podľa SK NACE (v %)

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Poznámka: Podiel sekcie K na objeme superodpočtu v roku 2020 je 0,26 % (v grafe zaokrúhlený na nulu).

Nováčikovia s obratom do 2 mil. eur predstavujú s počtom 14 až 56 % nováčikov (v minulom roku to bolo 58 % a predtým 60 %). Spolu však čerpali až takmer tretinu superodpočtu nováčikov, napriek tomu, že v nich prevažujú subjekty s obratom do 1 mil. eur (11 subjektov s podielom 22 % na čerpaní superodpočtu). Nováčikov v kategórii do 10 zamestnancov je len 9, z toho 4 bez zamestnancov. Je to výrazne menej ako v predchádzajúcich rokoch, v podstate na úrovni roka 2017 pri sadzbe 25 %, ale s ohľadom na celkovo nižší počet subjektov sa ich relatívny podiel medziročne zvýšil. Nepredstavujú však ani 40 % nováčikov z prvého zoznamu a ich podiel na objeme je necelých 18 %. Takmer polovica uplatneného superodpočtu pripadá na nováčikov vo veľkostnej kategórii 50 – 249 zamestnancov, pričom ich podiel na počte subjektov len mierne prevyšuje štvrtinu. V oboch parametroch si však medziročne podstatne polepšili.

Zachovanie stability v štatistikách však neplatí pre kritérium zamerania hlavnej činnosti nováčikov. Grafy 3 a 4 dokumentujú zásadné zmeny v zastúpení sekcií SK NACE na počte aj na objeme superodpočtu. V prvom zozname za rok 2022 sa totiž zrodilo prekvapenie: tradične silná sekcia C – Priemyselná výroba zaznamenala historicky najnižšie zastúpenie počtom nováčikov aj ich uplatneným objemom superodpočtu. S počtom 6 nováčikov sa vyrovnala IT sekcii a obe s podielom 23 % nasledujú až za sekciami M - Odborné, vedecké a technické činnosti, ktorá mala v zozname 8 nováčikov. Pritom v prvom zozname roka 2021 patrilo priemyselnej výrobe tretinové zastúpenie v počte subjektov a až 82 % objemu superodpočtu nováčikov (vďaka zvolenskému KRONOSPANU). Zástupcovia sekcie M boli aj druhí najúspešnejší v uplatnenej sume superodpočtu, kde dosiahli podiel necelých 30 %. Úspešnejšia bola v tomto parametri sekcia J – Informácie a komunikácia s podielom takmer 35 %, kým v roku 2021 sa na objeme uplatneného superodpočtu prepadla z takmer 22 % na 7 %. Priemyselnej výrobe patrí až tretia priečka s podielom vyše 21 %, čo znamená len štvrtinu z jej podielu v roku 2021. Jedným subjektom je v prvom zozname zastúpená sekcia G – Veľkoobchod a maloobchod aj sekcia K – Finančné a poisťovacie činnosti. Tento raz sekcii K nereprezentuje banka, ale spoločnosť poskytujúca služby poisťovacích agentov a maklérov PARTNERS GROUP SK s. r. o. Pritom na ňu pripadá takmer dvojnásobok uplatneného superodpočtu ako na zástupcu sekcie obchodu. Predpokladáme však, že ďalšie zoznamy prinesú ešte významné zmeny do tejto štatistiky.

Medzi novými subjektmi je zatiaľ iba 11 so superodpočtom nad 100 tisíc eur, z nich žiadny miliónový. Zatiaľ ani žiadna divízia SK NACE nepresiahla v objeme čerpania superodpočtu nováčikov 1 milión eur (tabuľka 9). Najbližšie k tomu má divízia 62 – Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby, v ktorej 5 nových subjektov spoločne čerpalo superodpočet necelých 880 tis. eur. Dosiahli tak druhý najvyšší priemerný superodpočet. Rovnako 5 nováčikov sa objavuje v zozname z divízie 71 – Architektonické a inžinierske činnosti, ale ich čerpanie nepresahuje podiel 20 %. V rámci priemyselnej sekcie je zatiaľ najúspešnejšou divízia 20 – Výroba chemikálií a chemických produktov, ktorú reprezentuje síce iba jediný, ale najúspešnejší nováčik s objemom superodpočtu takmer 400 tis. eur. Superodpočet nováčikov v hodnote cca 190 tis. eur smeruje do zdravotníctva vďaka trom zástupcom v zozname. Ďalších 8 superodpočtov v hodnote cca 68 tis. eur, teda 30 % z celkového objemu pripadajúceho na nováčikov, je roztrúsených v ďalších siedmich divíziách, z nich je najúspešnejšia nepriemyselná divízia 72 – Vedecký výskum a vývoj, ktorej dvaja zástupcovia si uplatnili spolu 260 tis. eur.

Tabuľka č. 9: Superodpočet (SO) nováčikov 2022: Vybrané divízie SK NACE

DIVÍZIE SK NACE	CELKOVÝ SO (€)	PODIEL NA CELKOVOM SO (%)	POČET SUBJEKTOV	PODIEL NA CELKOVOM POČTE SUBJEKTOV (%)	PRÍEMERNÝ SO (€)
20 - Výroba chemikálií a chemických produktov	398 136,00	14,09	1	3,85	398 136,00
25 - Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	64 080,90	2,27	1	3,85	64 080,90
28 - Výroba strojov a zariadení	120 923,02	4,28	2	7,69	60 461,51
47 - Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	84 488,90	2,99	1	3,85	84 488,90
62 - Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	878 811,96	31,09	5	19,23	175 762,39
71 - Architektonické a inžinierske činnosti	545 502,44	19,30	5	19,23	109 100,49
86 - Zdravotníctvo	190 253,32	6,73	3	11,54	63 417,77
ostatné SK NACE	544 091,11	19,25	8	30,77	68 011,39
Nováčikovia spolu	2 826 287,65	100,00	26	100,00	108 703,37

Zdroj: <https://www.financnasprava.sk> a CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.

Záver

Priebežné výsledky z prvého zverejneného zoznamu subjektov čerpajúcich superodpočet v uplynulom roku naznačujú, že zníženie sadzby z 200 % na polovicu ovplyvní nielen objem uplatneného superodpočtu, ale aj počet záujemcov o využitie tohto daňového nástroja podpory súkromných investícií do výskumu a vývoja. Hoci hlavný objem uplatneného superodpočtu predpokladáme z daňových priznaní odložených do konca júna, obávame sa, že finálne výsledky za rok 2022 neprekročia objemom výsledky predchádzajúceho roka. Zatiaľ nedoriešené problémy daňovej istoty tohto nástroja a nemožnosť uplatniť si v rámci neho aj náklady na nakupované služby pre účely vlastného výskumu a vývoja už nie sú dostatočne prevážené výhodami štedrej sadzby. Najmä v prvom roku zmeny môže pôsobiť tiež psychologický efekt, že sa to už neoplatí.

Faktorom oslabujúcim čerpanie superodpočtu môžu byť tiež energetickou krízou a geopolitickými okolnosťami ovplyvnené horšie ekonomické výsledky podnikov, prípadne aj budúce očakávania demotivujúce investovanie. To všetko môže rovnako zredukovať investície do projektov, alebo minimálne zredukovať kladný daňový základ, ktorý je nevyhnutným predpokladom na to, aby sa vynaložené výdavky na výskum a vývoj mohli v danom roku aj uplatniť. Superodpočet sa totiž realizuje vždy od základu dane zníženého o umorovanú stratu. Ak teda výsledkom zdanenia za príslušné zdaňovacie obdobie je daňová strata alebo je základ dane po znížení o odpočet umorovanej straty nižší ako suma potenciálneho superodpočtu, nie je možné si ho uplatniť v plnej výške, resp. vôbec. Uplatnenie sa posúva na najbližšie nasledujúce zdaňovacie obdobie, v ktorom bude vykázaný dostatočne vysoký základ dane. Táto možnosť je však časovo obmedzená, od roku 2020 sa predĺžila zo štyroch na päť období, ktoré bezprostredne nasledujú po zdaňovacom období, v ktorom nárok vznikol. Ani superodpočet na investície sa zatiaľ pre firmy nejaví ako relevantná alternatíva získania zdrojov úsporou na dani z príjmov. Už predpoklady jeho uplatnenia považujeme za oveľa kapitálovo náročnejšie a podmienky jeho získania za oveľa rizikovejšie, pričom v prípade nedostatočného daňového základu v danom roku sa nárok na neuplatnenú časť ani neprenáša do nasledujúcich zdaňovacích období.

O spoločnosti CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o.:

Spoločnosť CRIF – Slovak Credit Bureau zabezpečuje na Slovensku prevádzku slovenských úverových registrov, bankového a nebankového, prostredníctvom ktorých si banky a stavebné sporiteľne, resp. leasingové a splátkové spoločnosti overujú bonitu a schopnosť svojich klientov splácať budúce záväzky. Obom registrom CRIF – Slovak Credit Bureau zabezpečuje technický servis a služby klientskych centier. Spoločnosť CRIF – Slovak Credit Bureau je prevádzkovateľom významného informačného portálu Cribis Univerzálny register obsahujúceho komplexné informácie o všetkých subjektoch na Slovensku, vrátane informácií o ich platobnej disciplíne.

Spoločnosť CRIF – Slovak Credit Bureau bola založená v máji 2004, jej jediným akcionárom je medzinárodná skupina CRIF, ktorá je štvrtý najväčší prevádzkovateľ úverových registrov a systémov pre podporu úverového rozhodovania na svete.

Profil skupiny CRIF:

CRIF je globálna spoločnosť špecializujúca sa na oblasť rozvoja a riadenia úverového reportingu, obchodných informácií a systémov pre podporu rozhodovania. Bola založená v roku 1988 v talianskej Bologni. Dnes pôsobí na štyroch kontinentoch, a to v Európe, Amerike, Afrike a v Ázii, kde poskytuje svoje služby viac ako 2 400 bankovým a finančným inštitúciám. CRIF je vedúcou spoločnosťou v kontinentálnej Európe v oblasti úverových bankových služieb a je jedným z najväčších poskytovateľov medzinárodných integrovaných služieb pre riadenie obchodných a podnikateľských rizík či efektívne riadenie úverov a pre marketingové rozhodnutia. Patrí tiež k najväčším spoločnostiam, ktoré celosvetovo ponúka systémy pre podporu úverového rozhodovania.

Ďalšie informácie www.crif.sk, www.crif.com